

Ekklesia Breda 31 maart 2018 – Paaszaterdagavond
Gelezen: Genesis 1,1-4; Exodus 14-15 (frasen); Johannes 20,1-8
Korte toespraak Franck Ploum

1.

Een anekdote: Enkele maanden geleden had ik met mijn kinderen, 9 en 7 jaar, een gesprek in de trein terug van de Ekklesia. 'De schepping, dat was toch de oerknal?', vraagt de oudste. 'Ja, we weten het niet precies maar de oerknal lijkt tot nu toe het meest voor de hand te liggen volgens de wetenschappers', antwoordde ik. 'Maar als God de aarde niet heeft geschapen, wat heb je er dan aan?' 'Nou, waarom zou God alleen iets kunnen betekenen als God letterlijk schepper is? Geen verdere reactie. Kennelijk afdoende voor dat moment.

Dan volgt de jongste en zegt: 'En dat verhaal van Jezus die uit het graf komt, dat kan toch ook helemaal niet.' 'Nee dat kan inderdaad niet, tenminste niet letterlijk, antwoordde ik, maar misschien wil dat verhaal wel iets anders vertellen, namelijk dat de vrienden van Jezus hebben gemerkt dat ze nog heel veel aan Jezus dachten en dat ze hem misten en door over hem te praten hij weer heel dichtbij kwam en ze merkten dat dat hielp om verder te gaan met werken aan vrede en een mooie wereld. Zoals jij als je opa mist, knuffelt met zijn oude vest en dan is opa weer heel dicht bij.' Waarop hij antwoordde: 'Nee! Als ik met het vest van opa knuffel dan is hij niet dichtbij, maar dan is hij er echt!' 'Kijk, dat bedoel ik nou, zo is dat verhaal bedoeld.' Waarop hij zegt: 'Ja, dan snap ik het, waarom zeggen ze dat dan niet gewoon!'

2.

Deze avond, deze nacht gaat over schepping, over licht tegen duisternis, over een volk dat wegtrekt uit de dood en over het onverwoestbare verhaal van die ene mens, sterker dan de dood, al tweeduizend jaar zijn we verder en hij leeft nog steeds in onze harten, in onze gedachten, in ons zoeken naar richting van zin en betekenis. Het verhaal lijkt de laatste jaren met de 'Passion' zelfs een ware revival te maken. Ik heb er zelf niet zo veel mee, zo'n spektakelstuk met wat krenten uit de pap, maar zonder de werkelijke consequenties die daarbij horen. Maar op zichzelf is het wel boeiend om te zien dat een door en door ontkerkelijkt samenleving als de onze toch ook voedingsbodem kan bieden aan dit ongelofelijke, ingewikkelde, aangrijpende verhaal. Kennelijk raken de verhalen van deze avond aan een fundamenteel verlangen van mensen dat het leven niet ophoudt, dat het leven de moeite waard is geleefd te worden, dat iedereen op eigen wijze op zoek is naar levenskansen, naar vrijheid van bestaan. In die zin zijn de verhalen van vanavond beginselverhalen, fundamentele verhalen die raken aan wie we ten diepste zijn en wat we in het leven zoeken: ruimte van leven.

Hoe fundamenteel voor mijzelf als persoon ook, tegelijk zijn het ook moeilijke verhalen. Omdat de vrijheid die in de verhalen beschreven wordt niet alleen gaat over je eigen leven, maar meer over je eigen leven in relatie tot het leven van anderen: niet alleen ik ben op zoek naar levensruimte, de mens naast mij is dat ook. Die gezamenlijkheid, dat collectieve zoeken is ook aan de orde in deze verhalen en maakt de vrijheid die ons voorgespiegeld wordt een moeilijke vrijheid, omdat ze mij verantwoordelijk maakt voor de vrijheid, de levensruimte van een ander.

3.

De leerlingen, met Maria Magdalena voorop, ontdekken een leeg graf. 'Hij is opgestaan uit de doden' zegt onze traditie over deze paasverhalen. Maar wat wordt daarmee bedoeld? Uit de dood op staan en terug keren in het land der levenden, hoe graag zouden we dat niet willen, dat zou een droom zijn. Maar de dagen van een mens zijn beperkt en nooit keerde iemand terug. Geen van hen die een vredige dood stierven en geen van hen die te vroeg, te jong, te klein, nog maar net geboren, of werden weggevaagd door noodlot en ongeluk, keerden terug. Zovelen die nog niet gemist konden worden, maar ze kwamen niet terug. De dood is keihard en trekt onoverbrugbare grenzen, soms is ze genadig of komt ze als geroepen, maar de grens die niet overgestoken kan worden blijft.

Dood is om ons heen. Dood is overal, bij je collega's, in je gezin, familie, onder je vrienden. En wij kunnen ons er niet bij neerleggen dat bij alles wat we kunnen, alle techniek, alle kennis en wetenschap, er iets is dat we niet in de greep krijgen: de dood.

Er is dood waar wij als mens mee kunnen leren omgaan. Het kan lange rouwprocessen kosten, het kan blijvende wonden achterlaten, maar er is dood waarmee we ons kunnen verzoenen, of op z'n minst mee kunnen verder leven. Er is echter ook dood, die zo in gaat tegen alles wat leven is, dat we ons er niet mee kunnen verzoenen. Dat is de dood die er niet zou hoeven zijn: Syrië, Afrika, de dood in grote steden vol onrust en geweld, de dood door vuurwapenbezit, de dood door terrorisme.

De dood die er niet zou moeten, niet zou hoeven zijn, daar hoort ook het leven dat geen leven is bij. Mensen als levende doden, omdat hun leven een hel is, tot een hel wordt gemaakt, omdat hen alle levenskansen wordt ontnomen. Syrische kinderen te werk gesteld in Turkse fabrieken. €50 euro voor 6 dagen 12 uur per dag werken onder erbarmelijke omstandigheden. Dat is de prijs van onze Turkijedeal. Poolse vrouwen die geïntimideerd, vernederd, misbruikt worden in Nederlandse bedrijven. Leven dat geen leven is, je leven gemaakt tot een hel.

Soms is de levende dood evident, wanneer er oorlog heerst, wanneer mensen continu bloot worden gesteld aan vormen van geweld, wanneer hele volken leiden onder dictatuur of onderdrukking door politiek of religie. Maar vaak is het ook verborgen, omdat mensen niet zichtbaar lijden, maar intussen er niet in slagen hun leven op orde te krijgen. Gebukt gaan onder depressies, economische achterstelling, of lijden aan het leven.

Door en duisternis waarin mensen zijn gevangen, in gevangen worden gehouden of elkaar naar het leven staan. Het zijn de systemen van onrecht die we met elkaar gecreëerd hebben en waardoor deze wereld verdeeld is in arm en rijk. Het zijn de mechanismen waarmee we politiek, ideologie en economie mensen vermorzelen, kleinhouden of kleinkrijgen. Het zijn de omgangsvormen tussen mensen die kleinerend, dodend, pestend, wegzettend, vernederend mensen mentaal de diepte in duwen. Opstaan uit de dood, gaat over het einde van die dood, die overwonnen kan worden.

Dat is ook de ervaring die in alle paasverhalen aan de orde is. De ervaring dat het mogelijk is om op te staan tegen alle feiten, tegen alle cynisme en tegen alle dood in, en er voor te kiezen om het anders te gaan doen, alleen, met twee, met een paar, maar liefst met velen.

Tegelijk is het ook de ervaring van de Schrift dat dit niet zonder risico is, dat het een gevaarlijke onderneming is om uit systemen en gedrag te stappen die heersend zijn. Er zijn immers botsende belangen, er zijn machtsverhoudingen, er zijn economische factoren en er zijn mensen die geen verandering dulden omwille van hun eigen positie. Het verhaal van de levende, waarin een rechtvaardig mens, hij die Messias werd genoemd, eindigt aan het kruis, is daar het voorbeeld van. De herinnering aan dat oude verhaal van dood en opstanding is dan ook een gevaarlijke herinnering, aan solidariteit tot in de dood. Niet een gekozen dood, maar de dood als uiterste consequentie van een leven in teken van liefde, ontferming, trouw, in teken van *Ik zal er Zijn*.

Een gevaarlijke herinnering, die wij telkens wanneer we hier samenkomen verbeelden in het ritueel van brood en wijn, maar die we ons vooral eigen willen maken, zodat ons geweten er door gevoed wordt en het ethisch handelen waartoe het bijbels verhaal ons oproept in onze eigen levens verdiept, uitgewerkt, geactualiseerd en uitgevoerd wordt. De bijbel roept ons niet op te geloven in wat niet kan, er is nooit een mens fysiek opgestaan uit de dood! Er zijn mensen opgestaan uit leven dat geen leven is, uit doodse massa, uit dodelijke systemen. En er zijn mensen geweest, en nog, die daarin voorop gingen. Die verantwoordelijkheid namen, die boven zichzelf uitstegen en die het niets meer kon schelen als het hun de kop zou kosten. De bijbelse traditie zegt dat deze mensen God aan hun zijde mogen weten, dat deze mensen de voorboden van een nieuwe wereld zijn, waarin God alles in allen zal zijn. Hun opoffering maakt dat ze nieuw leven brengen en zelf levend in het midden zijn van hen die dezelfde weg willen gaan: ze zijn opgestaan uit de dood.

Ik wens u opstandige en gezegende Paasdagen toe